

Tannhelsen i Troms og Finnmark

Tannhelsetjenestens kompetansesenter i Nord-Norge (TkNN) er i gang med tre forskningsprosjekter for å kartlegge tannhelsen til innbyggerne i Troms og Finnmark, i tillegg til en klinisk studie.

Kunnskapen om den voksne befolkningens tannhelse er mangelfull, sier forskningssjef Nils Oscarson ved TkNN i Tromsø.

– Vi ønsker å bidra til ny kunnskap, ikke bare for Troms og Finnmark, men data som kan være nyttig for hele landet.

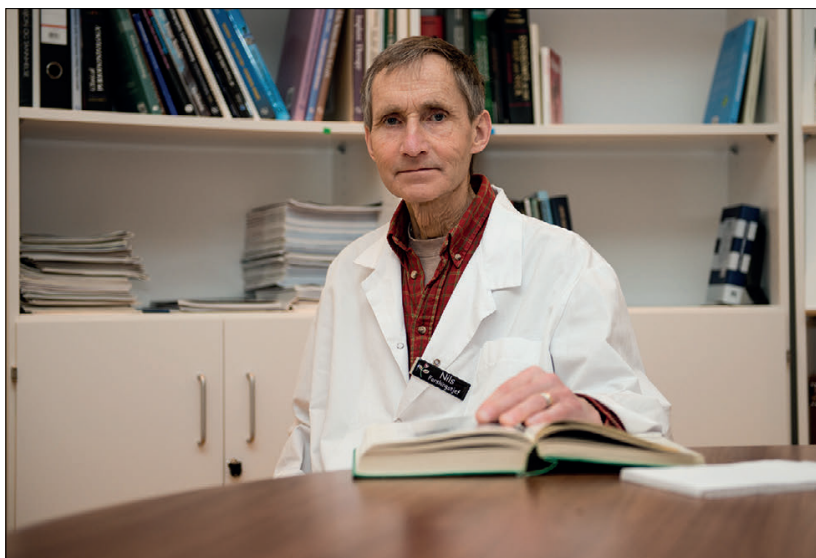
Og når vi blir ferdige med å analysere dataene, er et av våre mål å planlegge tannhelsetjenesten enda bedre, slik at vi kan tilby innbyggerne behandling etter den enkeltes behov og ønsker.

De fire prosjektene er Tannhelse i Nord, Tromstannen, tannhelse delen av Tromsø 7 og en Multisenterstudie. Tannhelseforskningen gjennomføres av TkNN og tannklinikker forskjellige steder i de to fylkene Troms og Finnmark.

Tannhelse i Nord

Tannhelse i Nord er en tannhelseundersøkelse rettet mot den samiske delen av befolkningen i Finnmark. TkNN startet i Finnmark i 2013 i samarbeid med Senter for samisk helseforskning, institutt for samfunnsmedisin ved Universitetet i Tromsø (UiT). Studien Tannhelse i Nord er rettet mot karies og periodontitt blant pasienter i aldersgruppen mellom 20 og 79 år i de utvalgte kommunene Nesseby, Porsanger, Tana, Kautokeino og Karasjøk.

– Finnes det forskjell i tannhelsen mellom den samiske delen av befolkningen og de andre innbyggerne i disse områdene? Svaret skal komme når analysen av dataene fra undersøkelsen blir klar.



Kartlegging av befolkningens tannhelse er et spennende og svært nyttig arbeid, sier forskningssjef Nils Oscarson i TkNN. (Foto: TKNN)

Både tannlegene i de aktuelle klinikene i disse kommunene, og befolkningen, har vært positive til prosjektet. For pasientene har denne tannhelsesjekken vært gratis. En av tannlegene i prosjektet som arbeider i Finnmark, og som selv er same, skal etter planen ta en doktorgrad, basert på denne undersøkelsen.

Tromstannen

Tromstannen er et forskningsprosjekt for innbyggerne mellom 20 og 79 år i alle kommunene i Troms fylke. Et tilfeldig utvalg på 3 000 innbyggere fikk tilbud om å være med i undersøkelsen. 69 prosent takket ja. Pasientene er undersøkt i en klinikk i Tromsø, en i Stor-slett, en i Målselv, en i Finnsnes og en i Harstad.

– Undersøkelsen har vært omfattende med fokus på karies, periodontitt, slimhinner, kjever, tyggefunksjon og på protetiske erstatninger. I tillegg kommer omfattende røntgenundersøkelser av alle pasientene. Innsamling av data ble ferdig i slutten av desember 2014.

Analysen blir gjort i 2015 og 2016. En tannlege tilknyttet TkNN er PhD-stipendiat i prosjektet.

Tromsø 7 og DNA

Tromsø by har hatt en allmennhelseundersøkelse for sine innbyggere over flere tiår. Nå blir TkNN med på denne for å undersøke tannhelsen samtidig. Undersøkelsen av tannhelsen starter i mars i år og omfatter et utvalg på 4 000 personer mellom 20 og 79 år.

– Vi skal blant annet undersøke pasientene for karies, periodontitt og erosjonsskader på tennene. Pasientene skal også gi vurdering av sin egen munnhelse i dette prosjektet, sier Oscarson.

I tillegg til tannhelsesjekken, skal det tas DNA-prøver fra spytt.

– Vi håper å kartlegge om det finnes forskjeller hos pasienter med karies, erosjonsskader eller periodontitt og de som er friske, allerede på genetisk nivå.

– En ytterligere mulighet, og noe som er svært interessant i Tromsø 7, er å studere koblingen mellom tannhelse og allmennhelse. Kan vår undersøkelse



vis sammenhenger mellom alvorlig periodontitt og hjerte- karsykdommer? Eller diabetes? Eller sammenheng mellom andre tannsykdommer og sykdommer i kroppen for øvrig? Svarene kommer med de fremtidige analysene av dataene i Tromsø 7.

Multisenterstudie

Den fjerde undersøkelsen er en multisenterstudie av hva som kan gjøres for pasienter med mye karies. Denne studien ble startet i 2013 av Birgitta Jönsson, en forsker som arbeider ved TkNN. En klinikk i Norge deltar, i tillegg til tre klinikker i Sverige.

Til sammen skal omtrent 200 pasienter i de to landene være med. Pasientene deles i to grupper. En gruppe – testgruppen – får en individuelt tilpasset utdanning, med støtte fra kognitive behandlingsstrategier, for et redusert sukkerinntak og økt fluorbruk. Kontrollgruppen får standardinformasjon.

– Vi håper at vi får god effekt av testmetoden for å bedre kunne påvirke

pasientenes kostholds- og fluorbruksvaner, slik at hver enkelt får bedre tannhelse, mindre karies. Studien avsluttes i løpet av 2015 eller neste år.

Epidemiologi

Forskningen i tre av de fire prosjektene handler med andre ord om å kartlegge tannhelsestatus i den voksne del av befolkningen, det fjerde er et prosjekt for å påvirke munnhelseadferd.

Studiene gjøres med felles standarder, slik at man får pålitelige data.

– Hvordan opplever du å jobbe med disse forskningsprosjektene?

– Utfordrende og utrolig spennende. Kompetansesentrene har en viktig rolle i fremtidig forskning. Det gjelder både for å bidra med ny kunnskap på områder hvor vi mangler kunnskaper, og være en forbindelse mellom forskningsmiljøet og allmenntannhelsetjenesten.

Det kan komme mye nyttig informasjon ut av vår forskning. Får vi behov for mer forebyggende arbeid? Mer spe-

sialkompetanse? Det kan hende at vi må endre vår måte å arbeide på etter disse studiene.

– Når vi arbeider med disse prosjektene, sprer vi også kunnskap til tannlegene og tannpleierne som arbeider i de ulike klinikkene som er med. På den måten håper vi å bidra til økt interesse for forskning, og rekruttere tannleger og tannpleiere til forskning innen tannhelse.

En utfordring er at vi på TkNN er en liten forskningsgruppe, og at det er viktig at vi kan knytte kontakter med forskjellige universiteter både i Norge og internasjonalt.

Det kan komme mange forskningsprosjekter i forlengelse av alle tannhelsedataene som blir samlet inn i de forskjellige prosjektene, avslutter forskningsleder Nils Oscarson ved Tannhelsetjenestens kompetansesenter for Nord-Norge.

Harald Vingelsgaard